

Nr 146.

Ankom till riksdagens kansli den 4 juni 1943 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av tandläkarinstitutet m. m.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkten 71 föreslagit riksdagen, att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1943/44

dels till Tandläkarinstitutet: Avlöningar ett förslagsanslag av 250,200 kronor;

dels till Tandläkarinstitutet: Omkostnader ett förslagsanslag av 160,000 kronor;

dels ock till Tandläkarinstitutet: Utrustning ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 214, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 9 april 1943, föreslagit riksdagen att

1. godkänna av departementschefen angiven personalförteckning för tandläkarinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44;

2. godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för tandläkarinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44;

3. till Tandläkarinstitutet: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 253,500 kronor;

4. till Tandläkarinstitutet: Omkostnader för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 160,000 kronor;

5. till Tandläkarinstitutet: Utrustning för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor;

6. till Om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler m. m. för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under rubrik Statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 755,000 kronor.

I. Inledning.

Uppgiften att organisera och handhava folktandvården är anförtrodd åt landstingen, varmed jämställas städerna utanför landsting. Landstingsområde skall för folktandvårdens ombesörjande vara indelat i tandvårdsdistrikt i enlighet med en av medicinalstyrelsen godkänd plan. I varje distrikt skall finnas

minst en fast tandpoliklinik, där som regel behandling meddelas såväl barn som vuxna. Vid varje sådan poliklinik skola vara anställda minst en tandläkare (distriktstandläkare) och en tandsköterska (distriktstandsköterska). I distrikt, där med hänsyn till ytvidd, kommunikationsförhållanden eller andra särskilda omständigheter så erfordras, må tillika anordnas en eller flera polikliniker för ambulatorisk tandvård. Distriktstandläkarna äro anställda av landstingen.

Folk tandvården beräknades vid dess införande år 1938 vara fullt genomförd inom en period av tio år. På grund av tidsförhållandena hava dessa beräkningar sedermera rubbats, varför man nödgats räkna med en långsammare utbyggnadstakt än den ursprungligen avsedda.

I särskilda skrivelser den 13 september 1940 och den 3 oktober 1941 gjorde *kanslern för rikets universitet*, under åberopande av att med hänsyn till folk tandvården ökad undervisning i barntandvård erfordrades, framställning om anslag för anordnande av särskilda lokaler för barntandvård m. m. vid tandläkarinstitutet.

Vidare hemställde *Kronobergs läns landstings distriktsvårdsstyrelse för folk tandvården* i skrivelse den 30 maj 1941 — under framhållande av, att stora svårigheter mötte att erhålla sökande till distriktstandläkartjänsterna — om utredning rörande åtgärder, ägnade att avhjälpa dessa svårigheter. Efter hörande av tandläkarinstitutets lärarråd avgav *medicinalstyrelsen* den 3 september 1941 utlåtande i detta ärende och konstaterade därvid, att åtgärder syntes påkallade för att öka tillgången på sökande till ifrågavarande tjänster. I detta syfte tillstyrkte styrelsen, att sådana förändringar skulle vidtagas inom tandläkarinstitutet, att antalet studerande kunde höjas från för närvarande högst 90 till 120 per år.

Genom beslut den 28 november 1941 uppdrog Kungl. Maj:t åt tandläkarinstitutets lärarråd att i samråd med besparingsberedningen verkställa utredning och avgiva förslag rörande de förändringar i tandläkarinstitutets organisation, verksamhet och utrustning, vilka kunde anses påkallade med särskild hänsyn till behovet av tandläkare inom den av staten bedrivna eller statsunderstödda tandvården.

Efter att i samråd med ledamoten av riksdagens första kammare, direktören K. Wistrand och ledamoten av riksdagens andra kammare, fullmäktigen i riksbanken C. Jonsson, vilka i egenskap av ledamöter i besparingsberedningen utsetts att i ärendet representera beredningen, hava verkställt ifrågavarande utredning har *lärarrådet* med skrivelse den 16 februari 1942 inkommit med förslag till *o m o r g a n i s a t i o n a v t a n d l ä k a r i n s t i t u t e t*, innefattande bland annat utvidgning av institutets examinationskapacitet samt nyanskaffning och modernisering av apparatur och övrig teknisk utrustning vid institutet.

Sedan *medicinalstyrelsen* i sitt sistnämnda utlåtande den 9 mars 1942 bland annat föreslagit *i n r ä t t a n d e a v e t t a n t a l s t u d i e s t i*

pendier och införande av obligatorisk assistent-tjänstgöring i syfte att tillföra folktandvården ökat antal tandläkare, hava yttranden i anledning härav på grund av remiss eller efter det vederbörande beretts tillfälle yttra sig avgivits av ett antal myndigheter och organisationer, varefter *medicinalstyrelsen* den 13 februari 1943 avgivit förnyat utlåtande i ämnet. Hithörande spörsmål torde, framhåller departementschefen, framdeles komma att anmälas av chefen för socialdepartementet.

II. Tandläkarinstitutets omorganisation m. m.

Behovet av tandläkare och ökning av tandläkarinstitutets examinationskapacitet.

Lärarrådet har i sin ovannämnda skrivelse den 16 februari 1942 härom anfört bland annat följande.

Enligt lärarrådets mening torde, därest en utökad tandläkarutbildning icke snarast komme till stånd, de successivt anordnade klinikerna inom folk- och militärtandvården på grund av brist på tandläkare icke kunna tagas i bruk i full utsträckning. Erfarenheter i sådant hänseende hade redan gjorts. Lärarrådet ansåge sig därför kunna utgå från den förutsättningen, att behov föreläge av *en utökning av tandläkarinstitutets examinationskapacitet*.

Avgörande hänsyn måste emellertid härvid tagas till det bestående behovet av tandläkare under överskådlig tid. Även om det temporärt ytterligare ökade behovet därav i samband med den allmänna tandvårdens första utbyggnad i olika avseenden behövde beaktas, syntes dock institutets permanenta organisation böra i huvudsak avpassas med hänsyn främst till det framtida normala ersättningsbehovet av tandläkare.

Antalet praktikutövande tandläkare den 1 januari 1942 kunde uppskattas till omkring 2,300. En ytterligare ökning av tandläkarbehovet komme uppenbarligen att följa av den civila och militära allmänna tandvårdens utbyggnad. För *folktandvårdens* fulla genomförande hade såunda 1,000 nya tandläkare beräknats erforderliga.

Vad den *militära tandvården* beträffade funnes för densamma ännu icke någon definitiv organisation. En omfattande tandvård bedrevs emellertid för närvarande inom de olika militära förbanden. Särskilda sakkunniga hade nyligen utsetts för utredning av frågan om militärtandvården i hela dess vidd. Man torde kunna utgå ifrån, att en under fredsförhållanden fullt genomförd militärtandvård komme att sysselsätta omkring 100 manliga tandläkare.

Antalet praktiserande tandläkare skulle sålunda i samband med folk- och militärtandvårdens utbyggnad och vid i övrigt oförändrade förhållanden stiga till omkring 3,400.

Utöver det årliga tillskott av nya tandläkare, som erfordrades för att behålla tandläkarkårens nuvarande storlek, behövdes under en tidsperiod ytterligare ett sådant tillskott för att utöka antalet tandläkare med minst omkring 1,100. Sistnämnda tillskott vore erforderligt för att folk- och militärtandvårdens behov skulle kunna tillgodoses.

Av nedanstående tabell framginge *dels* det ungefärliga antalet tandläkare under 65 år, som den 1 januari 1942 utövade praktik, *dels ock* det beräknade

antalet praktiserande tandläkare den 1 januari vissa år under förutsättning, att från och med år 1946 årligen 120 nya tandläkare utexaminerades samt att de utexaminerade tandläkarna fördelade sig lika på män och kvinnor.

Åldersgrupper	Å r								
	1942	1947	1952	1957	1962	1967	1972	1977	1982
<i>Män:</i>									
25 år	5	—	—	—	—	—	—	—	—
25—29 år	161	245	300	300	300	300	300	300	300
30—34 »	463	158	241	295	295	295	295	295	295
35—39 »	477	454	155	236	289	289	289	289	289
40—44 »	266	467	444	152	231	283	283	283	283
45—49 »	146	258	451	431	147	224	275	275	275
50—54 »	115	140	248	435	414	142	215	265	265
55—59 »	61	109	132	234	411	391	134	204	250
60—64 »	26	56	100	122	216	378	360	123	187
Summa:	1,720	1,887	2,071	2,205	2,303	2,302	2,151	2,034	2,144
<i>Kvinnor:</i>									
25 år	4	—	—	—	—	—	—	—	—
25—29 år	66	244	300	300	300	300	300	300	300
30—34 »	155	65	240	295	295	295	295	295	295
35—39 »	115	152	64	235	289	289	289	289	289
40—44 »	73	112	149	62	230	283	283	283	283
45—49 »	47	71	109	144	60	223	275	275	275
50—54 »	30	45	68	105	139	58	214	265	265
55—59 »	20	28	43	64	99	131	55	203	250
60—64 »	12	18	26	39	59	91	121	50	186
Summa:	522	735	999	1,244	1,471	1,670	1,832	1,910	2,143

Man torde kunna antaga, att antalet från tandläkarinstitutet utexaminerade komme att för framtiden fördela sig ungefär lika mellan männen och kvinnorna. Intet talade emellertid emot en fortsatt successiv ytterligare stegring av antalet kvinnliga studerande för tandläkaryrket.

Lärrådet hade ansett sig kunna utgå ifrån att — därest folktandvården nu varit i verksamhet ett antal år i planerad full utsträckning — en tillgång av omkring 3,400 utövande tandläkare icke skulle varit för riklig. Lärrådet hade beräknat, att detta antal tandläkare skulle kunna omhänderha tandvården för omkring 2,400,000 människor eller sålunda för avsevärt mindre än landets halva befolkning. Man torde kunna räkna med minst en så stor patienttillgång under överskådlig tid. En successiv tendens till ökning därav vore emellertid trolig.

Att behov av en till 120 utökad årlig examination av tandläkare sålunda torde föreligga minst under 15—20 år framåt, syntes lärrådet tillräckligt för att nu motivera en dylik utvidgning. Därest denna icke komme till stånd, ökades den under nämnda tidrymd förefintliga bristen på tandläkare och

därjämte utsträcktes denna tidrymd ytterligare ett antal år. Skulle emot förmodan en minskning av institutets examination av tandläkare böra genomföras i en framtid, komme detta icke att möta organisatoriska svårigheter i fråga om personal och utrustning vid institutet. Vad särskilt den

Under åberopande av vad sålunda anförts funne sig lärarrådet böra föreslå en sådan omedelbar omorganisation av tandläkarinstitutet, att dess *examinationskapacitet höjdes från nuvarande högst 90 till 120 nya tandläkare om året.*

Medicinalstyrelsen har anført i huvudsak följande.

Lärarrådets beräkningar kunde anses ligga i underkant. Det för ovan nämnda tidrymd uppställda slutmålet av 3,400 tandläkare med en beräknad behandlingskapacitet av 2,400,000 patienter per år syntes medicinalstyrelsen alltför begränsat.

Med hänsyn härtill ansåge medicinalstyrelsen, att en ökning av antalet examinerade tandläkare per år till 120 icke vore tillräcklig för att tillgodose tandläkarbehovet för den tid, som nu närmast kunde överblickas. Detta gällde i än högre grad, därest, såsom ock torde bliva fallet, antalet kvinnliga tandläkare skulle visa en fortsatt ökning i förhållande till antalet manliga. Därigenom skulle nämligen tandläkarkåren med all sannolikhet så småningom erhålla en väsentligt reducerad, relativ behandlingskapacitet.

Trots ovan framförda betänkligheter rörande undervisningens kvalitet m. m. vid föreslagen utvidgning av institutet ansåge sig likväl medicinalstyrelsen, med hänsyn till föreliggande allvarliga brist på tandläkare, böra tillstyrka lärarrådets förslag till utvidgning under de förutsättningar som nedan angåves.

Medicinalstyrelsen ansåge sålunda, att institutets utvidgning beträffande elevantalet borde vara allenast *tillfällig* och att ett nytt institut borde inrättas. Det tidigare vid olika tillfällen framförda förslaget om inrättande av en odontologisk institution i anknytning till Lunds universitet syntes medicinalstyrelsen ånyo böra upptagas till prövning.

Övriga myndigheter och *sammanslutningar* ha tillstyrkt lärarrådets ifrågasvarande förslag.

Tandläkarinstitutets organisation.

Tandläkarutbildningen är nu anordnad efter en plan, som avser att fullständig lärokurs skall genomgås på *fyra* år.

De teoretiska studierna beräknas pågå ett läsår samt avslutas med *tandläkarkandidatexamen*. De äro förlagda till karolinska mediko-kirurgiska institutet.

De praktiska studierna äro förlagda till tandläkarinstitutet och äro anordnade så, att de beräknas slutförda under loppet av tre läsår. De avslutas med *tandläkarexamen*.

Tandläkarinstitutet arbetar på följande *tre avdelningar*, nämligen *protésavdelningen*, *tandfyllningsavdelningen* och *tandkirurgiska avdelningen*, vartill kommer *röntgenlaboratoriet*. Undervisningen i ortodonti (tandreglering) och barntandvård äger för närvarande rum i samband med undervisningen i protéslära och tandfyllning.

Lärrådet har framhållit, att en utökning av elevantalet vid institutet från högst 90 till 120 årligen nyintagna elever icke påverkar organisationen av undervisningen för tandläkarkandidatexamen.

I samband med utökning av elevantalet vid tandläkarinstitutet bör, anser lärrådet, emellertid en viss omläggning av undervisningen vid institutet äga rum. Sålunda bör en särskild *ortodonti- och barn tandvårdsavdelning* inrättas, i organisatoriskt avseende i huvudsak likställd med röntgenlaboratoriet.

Antalet befattningar och löneställning vid nuvarande förhållanden och enligt lärrådets förslag framgår av följande sammanställning, i vilken av lärrådet föreslagna arvodesbelopp för vissa befattningar med hänsyn till den för innevarande budgetår genomförda arvodesregleringen uppräknats med i runt tal fem procent.

Nuvarande organisation.			Lärrådets förslag.		
Befattning	Antal	Löne- ställning	Befattning	Antal	Löne- ställning
<i>Lärare.</i>			<i>Lärare.</i>		
Ordinarie lärare	3	A 24 (+ 1,620)	Professorer	3	A 30
Assisterande lärare	2	5,400	Laborator å röntgenlaboratoriet	1	A 22
Laboratorer	8	5,400	Laboratorer	8	Eo 21
Extra lärare	8	3,600	Assistenten	12	4,650
Röntgenassistent	1	3,600	Amanuenser	18	2,100
Assistenten	2	2,200			
"	13	1,800			
<i>Sköterske- och biträdespersonal.</i>			<i>Sköterske- och biträdespersonal.</i>		
Laboratoriebiträde	1	A 7	Laboratoriebiträde	1	A 7
Sköterska	1	A 7	Sköterskor	3	A 7
Sköterskor	2	Eo 7	"	2	Eo 7
Sköterska	1	Eo 6			
Tandsköterskor	5	Eo 6	Tandsköterskor	11	Eo 6
"	2	timp.			
Kontrollantbiträden	3	3,200	Kontrollantbiträden	3	Eo 4
Tekniska biträden	2	3,200	Tekniska biträden	3	Eo 4
Biträde	1	1,950	Kliniskt biträde	1	Eo 4
Skrivbiträde	1	3,000	Skrivbiträden	3	Eo 2
<i>Gemensam personal.</i>			<i>Gemensam personal.</i>		
Inspektor	1	1,700 (+ 1,200)	Inspektor	1	1,700 (+ ökad ersättning)
Sekreterare	1	2,800	Sekreterare	1	3,400
Kassörska	1	A 7	Kassörska	1	A 7
"	1	Eo 7	"	1	Eo 7
Kanslibitråde	1	A 7	Kanslibitråde	1	A 7
Reparatör	1	A 7	Reparatör	1	A 7
Vaktmästare, tillika portvakt	1	3,500	Vaktmästare, tillika portvakt	1	3,500
Tamburvakt	1	3,200	Tamburvakt	1	3,200
			Reparatörsbiträde	1	3,200
			Preparatris	1	Eo 7

Sammanlagda antalet befattningshavare skulle enligt lärarrådets förslag ökas från nu 64 till 79. Kostnaderna för den nya personalorganisationens genomförande har lärarrådet uppskattat till i runt tal 90,000 kronor.

Lärarrådet, som räknat med att den ökade elevintagningen vid tandläkarinstitutet skulle genomföras från och med höstterminen 1942 och omläggningen av utbildningen från och med höstterminen 1943, har framhållit, att institutets omgestaltning komme att i hög grad taga i främsta rummet avdelningsföreståndarnas — d. v. s. de nuvarande tre ordinarie lärarnas och laboratorns på röntgenlaboratoriet — tid och arbetskrafter i anspråk. Med hänsyn härtill torde en utsträckning av deras dagliga tjänstgöring och därmed en ändrad anställningsform för dem böra genomföras redan från och med den 1 juli 1942. Även för institutets kansli komme en ökad arbetsbörda att inträda vid nämnda tid. I övrigt borde den ändrade personalorganisationen införas från och med den 1 juli 1943.

Beträffande innehållet i de avgivna remissyttrandena hänvisas till propositionen, sid. 13—18.

Departementschefens yttrande.

Av den i ärendet verkställda utredningen framgår, att åtgärder snarast böra vidtagas för att i ökad utsträckning tillgodose främst folktandvårdens men även den militära tandvårdens behov av tandläkare. I sådant syfte har tandläkarinstitutets lärarråd i samråd med representanter för besparingsberedningen föreslagit, att institutets kapacitet, som för närvarande medger en examination av omkring 90 nya tandläkare om året, höjes till 120 tandläkare för år. I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna ansluter jag mig till detta förslag. Den härav betingade ökade elevintagningen bör genomföras från och med höstterminen 1943. Då första årets studier (för tandläkarkandidatexamen) äro förlagda till karolinska institutet, kommer den ökade elevintagningen att göra sig gällande vid tandläkarinstitutet först från och med höstterminen 1944. Medicinalstyrelsen har ansett, att institutets utvidgning borde betraktas allenast såsom en tillfällig åtgärd och att ytterligare ett institut sedermera borde inrättas. Enligt styrelsens mening borde frågan om inrättande av en odontologisk institution i anknytning till universitetet i Lund upptagas till prövning. Jag är icke beredd att förorda en lösning efter sistnämnda linje. Erfarenheten torde få utvisa, om tandläkarinstitutet efter genomförd utvidgning kommer att kunna i tillräcklig grad tillgodose landets behov av tandläkare.

Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse har ifrågasatt, huruvida icke antalet elevplatser för kvinnliga studerande borde begränsas i syfte att tillgodose mobiliseringsbehovet av manliga tandläkare. I anledning härav får jag erinra, att kanslern för rikets universitet genom beslut den 21 april 1942 bemyndigat lärarrådet att tills vidare vid bestämmandet av den ordning, vari de sökande skola erhålla inträde vid institutet, höja jämförelsetalet för sökande, som fullgjort värnpliktstjänstgöring, med en halv enhet för varje hel månads militär tjänstgöring, dock högst med fyra enheter. Nyssnämnda bedömningsregler för intagning vid institutet tillämpades första gången höstterminen 1942. Antalet då intagna kvinnliga elever utgjorde 32 och antalet manliga elever 59. Motsvarande siffror för höstterminen 1941 voro 48 respektive 45. De anförda intagningsciffrorna visa alltså för höstter-

minen 1942 en väsentlig förskjutning beträffande antalet manliga och kvinnliga intagna till de manligas favör. I avvaktan på ytterligare erfarenheter beträffande verkningarna av de nu tillämpade bedömningsreglerna för intagning vid institutet torde längre gående åtgärder i det av sjukvårdsstyrelsen angivna syftet icke böra vidtagas.

De av lärarrådet framlagda förslagen angående utbildningen och personalorganisationen vid tandläkarinstitutet stå i samband med frågorna om anordnandet av utvidgade lokaler för institutet och anskaffande av ökad och moderniserad utrustning för detsamma. Erforderliga åtgärder härutinnan kunna emellertid icke slutföras omedelbart utan tidigast inom loppet av något år. Först med ingången av budgetåret 1944/45 torde med hänsyn härtill en omläggning av utbildningen kunna genomföras och en mer väsentlig förstärkning av personalorganisationen bliva erforderlig. Det är därför tillräckligt, om förslag härutinnan föreläggas 1944 års riksdag. Med hänsyn till vad under ärendets behandling anförts bland annat från tandläkarinstitutets icke-ordinarie lärares sida torde dessutom vissa spörsmål beträffande personalorganisationen böra tagas under förnyat övervägande. Endast i visst avseende, vartill jag återkommer i annat sammanhang, torde ändring i personalorganisationen böra vidtagas redan från och med nästa budgetår. Jag har emellertid ansett lämpligt, att innevarande års riksdag erhåller en orientering beträffande omorganisationsförslagets huvudsakliga innebörd jämväl i övrigt.

Vad först beträffar utbildningsfrågorna får jag erinra, att någon organiserad undervisning i barntandvård för närvarande icke förekommer vid institutet. Viss utbildning i nämnda ämne och i ortodonti äger emellertid rum i samband med undervisningen i protéslära och tandfyllning. Denna provisoriska anordning har icke visat sig vara tillfyllest. Särskilt med hänsyn till folktandvården synes det nödvändigt att sörja för en fullgod undervisning i dessa betydelsefulla grenar av tandvården. Det av lärarrådet framlagda förslaget, att en särskild ortodonti- och barntandvårdsavdelning skall upprättas, anser jag mig därför böra i princip tillstyrka. Likaså finner jag, att övertygande skäl blivit anförda för att röntgenutbildningen förstärkes. Institutets organisation bör alltså utbyggas efter dessa riktlinjer. Det bör undersökas, om med hänsyn till de värnpliktigas intressen en sådan omläggning av institutets studieplaner är möjlig att genomföra, att två intagningar vid institutet kunna äga rum varje läsår, en vid höstterminens och en vid vårterminens början.

Beträffande personalorganisationen vill jag — utan att för närvarande annat än delvis taga ställning till förslaget olika detaljer — framhålla, att jag i stort sett anser lärarrådets förslag ägnat att läggas till grund för nämnda organisation. I samband med institutets medelsäskanden för budgetåret 1944/45 torde ifrågasvarande organisationsspörsmål i övrigt få göras till föremål för ett mera ingående bedömande. Härvid torde även frågan om ersättande av de nuvarande avgifterna till lärarna vid de till karolinska institutet förlagda undervisningskurserna med terminsavgifter till tandläkarinstitutet och tillerkännande åt nämnda lärare av fasta arvoden böra upptagas till prövning. I avvaktan på en lösning av denna fråga läser det böra ankomma på universitetskanslern, som har att fastställa sagda kursavgifter, att vidtaga den jämkning nedåt av avgifterna, som kan anses motiverad med hänsyn till att antalet elever, som har att erlägga dylika avgifter, från och med nästa höst kommer att väsentligt ökas. Med anledning av att allmänna lönenämnn-

den framhållit önskvärdheten av en närmare utredning angående det mest ändamålsenliga ordnandet av institutets chefsfråga vill jag nämna, att jag anser, att en sådan utredning i sinom tid bör komma till stånd. I samband därmed förtjänar även övervägas, huruvida någon förändring bör vidtagas i fråga om tandläkarinstitutets organisatoriska anknytning till karolinska institutet.

Medicinalstyrelsen och Sveriges tandläkareförbund ha ansett åtgärder påkallade för tandläkarstudiernas väsentliga förbilligande. Tandläkareförbundet har i sådant avseende föreslagit en nedsättning av terminsavgifterna. Kostnaderna för genomgående av tandläkarinstitutet utgöras — förutom av terminsavgifter — jämväl av utgifter dels för viss utrustning, dels ock för materiel för patientbehandlingen.

Eleverna få på egen bekostnad anskaffa bormaskiner med tillbehör, bunsenbrännare, manometrar och annan dylik utrustning. Detta förhållande har sin grund däri, att institutets anslagsmedel icke lämnat tillgång till anskaffning av erforderlig sådan utrustning. I sin skrivelse den 16 februari 1942 har lärarrådet emellertid föreslagit anskaffning av bland annat en hel del utrustning av ifrågavarande slag. Till frågan om institutets utrustning återkommer jag i det följande. I detta sammanhang vill jag endast framhålla, att jag delar åsikten, att elevernas kostnader i förevarande avseende böra nedbringas och att staten därför i skälig utsträckning bör tillhandahålla erforderlig utrustning av ifrågavarande natur.

Viss för patientbehandlingen erforderlig förbrukningsmateriel få eleverna likaledes själva anskaffa. De erhålla dock av patientavgiften viss del, som beräknats motsvara materielkostnaden. Det har emellertid gjorts gällande, att elevens andel i patientavgiften i de flesta fall icke täcker hans kostnader för materielen. Vidare har det framhållits, att eleverna stundom bli ekonomiskt lidande genom att patienterna helt underlåta att betala avgifterna eller ej erlägga elevernas andel däri. Det synes mig tillbörligt, att eleverna i skälig omfattning kompenseras för sina utgifter för materiel för patientbehandlingen. Jag förutsätter, att lärarrådet ägnar denna fråga uppmärksamhet och vidtager eller föreslår de åtgärder, som kunna anses påkallade.

Med de avsevärda kostnader för ögonen, som institutets omorganisation betingar, anser jag mig icke kunna förorda en sänkning av terminsavgifterna.

Utskottet anser i likhet med departementschefen att den i förevarande ärende verkställda utredningen givit vid handen, att åtgärder snarast böra vidtagas för att i ökad utsträckning tillgodose främst folktandvårdens men även den militära tandvårdens behov av tandläkare. Det i sådant syfte framställda förslaget om utökning av tandläkarinstitutets examinationskapacitet från nu 90 till 120 tandläkare för år får utskottet giva sin anslutning. Den härav betingade ökade elevintagningen bör i enlighet med departementschefens förslag genomföras från och med höstterminen 1943. Med hänsyn till att första årets studier för eleverna äro förlagda till karolinska medikokirurgiska institutet, kommer — såsom departementschefen framhållit — den ökade elevintagningen att göra sig gällande vid tandläkarinstitutet först från och med höstterminen 1944.

Departementschefen har vidare framhållit, att de av institutets lärarråd framlagda förslagen angående utbildningen och personalorganisationen vid in-

Utskottet.

stitutet stå i samband med frågorna om anordnandet av utvidgade lokaler för institutet och anskaffande av ökad och moderniserad utrustning för detsamma samt att åtgärder härutinnan icke kunna omedelbart slutföras utan tidigast inom loppet av något år. På grund härav torde först med ingången av budgetåret 1944/45 en omläggning av utbildningen kunna genomföras och en mera väsentlig förstärkning av personalorganisationen bliva erforderlig. Förslag härutinnan torde vara att förvänta till 1944 års riksdag. Departementschefen har emellertid redan nu i princip tagit ställning till vissa utbildningsfrågor. Under erinran att någon organiserad undervisning i barntandvård för närvarande icke förekommer tillstyrker sålunda departementschefen att en särskild ortodonti- och barntandvårdsavdelning upprättas samt förordar vidare att röntgenutbildningen förstärkes. Utskottet, som funnit sig kunna giva dessa förslag sin principiella anslutning, anser med hänsyn härtill institutets organisation böra utbyggas efter ifrågavarande riktlinjer. I detta sammanhang vill utskottet framhålla angelägenheten av att vid undervisningens uppläggning särskild hänsyn tages till folktandvårdens behov och speciella förhållanden.

Såsom av departementschefens ovannämnda yttrande framgår måste ett flertal frågor, avseende institutets organisation och utbyggnad, bliva föremål för närmare undersökningar och överväganden. Avsett är att lärarrådet skall upptaga dessa spörsmål till behandling och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet. För att giva utrymme även åt andra synpunkter på dessa frågors bedömande än de inom lärarrådet företrädde, vilka såsom naturligt är måste bliva av huvudsakligen fackbetonad karaktär, har Kungl. Maj:t — enligt vad utskottet inhämtat — genom beslut den 28 maj 1943 bemyndigat chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla två personer för att i frågor, som stå i samband med institutets omorganisation, samråda med lärarrådet. Härigenom ha enligt utskottets mening förutsättningar skapats för att oförmålda betydelsefulla frågor komma att bliva på ett allsidigt sätt prövade och belysta.

Vad departementschefen i detta sammanhang i övrigt här anfört har icke givit utskottet anledning till erinran eller uttalande.

III. Anslagsberäkningar m. m.

Avlöningar.

De tre ordinarie lärarna vid tandläkarinstitutet tillhöra för närvarande lönegraden A 24. Härjämte åtnjuter envar av dem lönetillägg med 1,620 kronor för år. *Lärarrådet* har föreslagit, att ifrågavarande lärare, under benämning professorer, skola uppflyttas till lönegraden A 30, varvid det särskilda lönetillägget skulle bortfalla och den dagliga tjänstgöringsskyldigheten för dem utökas till 5 timmar (nu 3—4 timmar). I samband härmed skulle lärarna medgivås rätt att, om de så önskade, på institutet utöva privatpraktik under högst den tid av dagen, som icke omfattades av deras

tjänstgöringsskyldighet. Härvid borde lärarna få för privatpraktiken använda den fullständiga tandläkarutrustning, som för tillgodoseende av tjänstens behov ändock förutsattes skola finnas i deras tjänsterum. För den biträdes hjälp, som erfordrades och borde ställas till förfogande av institutet, borde läraren gälda ersättning enligt utfärdade föreskrifter. *Kanslern*, som tillstyrkt lärarrådets ifrågavarande förslag, har framhållit, att den av lärarrådet föreslagna rätten för bland annat de ordinarie lärarna vid institutet att i institutets lokaler utöva privatpraktik syntes vara en förutsättning för att man skulle kunna genomföra den föreslagna utökningen av dessa lärares undervisningsskyldighet utan risk för att de personer, som vore mest kvalificerade för de olika befattningarna, av ekonomiska skäl skulle anse sig förhindrade att ställa sig till institutets förfogande. *Lönenämnden* har erinrat, att professorerna vid farmaceutiska institutet tillhörde lönegraden A 28. Med hänsyn till att den nuvarande löneställningen för institutets ordinarie lärare närmade sig lön enligt 28 lönegraden samt till att den dagliga tjänstgöringen föresloges utökad till 5 timmar, har lönenämnden ej velat motsätta sig förslaget om ifrågavarande lärartjänsters uppflyttning i 30 lönegraden. Lönenämnden har emellertid förutsatt, att frågan om gottgörelse från lärarnas sida för utnyttjande vid privatpraktiken av institutets utrustning ävensom materiel gjordes till föremål för övervägande. *Statskontoret* har funnit en placering av de tre ordinarie lärarna i lönegraden A 30 för hög och ansett dem närmast vara att jämföra med professorerna vid farmaceutiska institutet. Ämbetsverket har vidare bestämt motsatt sig förslaget, att bland annat ifrågavarande lärare skulle beredas möjlighet att utöva privatpraktik på tandläkarinstitutet.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Givetvis skulle det vara till institutets fördel, om framför allt avdelningsföreståndarna kunde odelat ägna sin tid och sina krafter åt institutets verksamhet. Det torde emellertid möta betydande svårigheter att för dessa befattningar förvärva tillräckligt kvalificerade personer, om möjlighet till privatpraktik vid sidan av lärarverksamheten icke föreligger. Enär de fasta omkostnaderna för en tandläkares privatpraktik äro i stort sett desamma vid heldagspraktik eller vid en till kortare tid av dagen förlagd praktik, anses det icke ekonomiskt lönande att för ett par timmars privatpraktik om dagen hålla egen lokal och utrustning. Lärarrådets förslag, att de ordinarie lärarna, som äro avdelningsföreståndare, skola tillåtas att i samband med utökning av deras tjänstetid utöva privatpraktik inom institutets lokaler å tid, som faller utom tjänstetiden, bör ses mot bakgrund av sistnämnda omständighet och den fördel, som det ur institutets synpunkt medför, om avdelningsföreståndarna vid behov äro anträffbara inom institutet även å icke tjänstetid.

Om den föreslagna omorganisationen genomföres, innebär detta för de ordinarie lärarna — förutom utökning av den dagliga tjänstetiden — en väsentligt utökad tentamens- och undervisningsskyldighet samt ansvar för större avdelningar. Utsträckningen av tjänstetiden medför, att den tid, som normalt avsetts stå till deras förfogande för privatpraktik, för framtiden förkortas med ty åtföljande inkomstminskning från sådan praktik. Med hänsyn till nämnda

omständigheter anser jag mig böra förorda, att ifrågavarande lärartjänster i enlighet med lärarrådets förslag ombildas till professurer i 30 lönegraden samt att lärarna medgivnas rätt att, om de så önska, inom institutet utöva privatpraktik i enlighet med lärarrådets förslag. För biträdeshjälp, som av institutet kan komma att ställas till förfogande för privatpraktiken, liksom för förbrukningsmateriel, som kommer till användning i densamma, bör ersättning lämnas av vederbörande lärare efter institutets självkostnadspris. Det torde få ankomma på universitetskanslern att meddela erforderliga föreskrifter i ämnet.

Under omorganisationstiden torde de ordinarie lärarnas tid och krafter i väsentlig mån behöva tagas i anspråk för med omorganisationen sammanhängande frågor. Med hänsyn härtill förordar jag, att utbildningen av ifrågavarande tre lärartjänster i lönegraden A 24 till professurer i lönegraden A 30 genomföres redan från och med den 1 juli 1943. I samband härmed bör det med de nuvarande befattningarna förenade lönetillägget av 1,620 kronor upphöra att utgå. För att omorganisationen skall kunna genomföras, erfordras, att de nuvarande innehavarna av lärartjänsterna utses till innehavare av de nya professorsbefattningarna. Jag förutsätter, att de äro villiga härtill. Till följd av lönetilläggets slopande kommer emellertid för två av dessa befattningshavare, vilka för närvarande åtnjuta lön enligt 27 löneklassen, till en början att inträda en löneminskning, vid nuvarande indexläge uppgående till omkring 330 kronor för år. Det synes skäligt, att dessa befattningshavare tillerkännas personlig lönefyllnad med belopp, svarande mot löneminskningen, att utgå så länge och i den mån de kontanta löneförmånerna vid de nya befattningarna understiga befattningshavarnas löneförmåner, det nuvarande lönetillägget inbegripet, den 30 juni 1943. Utgifterna för den personliga lönefyllnaden torde böra bestridas från anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Laboratorn på röntgenlaboratoriet intager i likhet med de ordinarie lärarna ställning såsom avdelningschef men åtnjuter endast arvode av 5,400 kronor för år. Samma skäl, som anförts för en ombildning av de ordinarie lärartjänsterna redan från och med nästa budgetår, kunna, framhåller *departementschefen*, åberopas för att så sker även beträffande denna laboratorsbefattning. Med hänsyn bland annat till att frågan om laboratorernas rätt till privatpraktik bör bli föremål för ytterligare övervägande, har departementschefen emellertid ej funnit det lämpligt att redan nu taga slutlig ställning till frågan om den framtida löneställningen m. m. för ifrågavarande befattningshavare. Departementschefen anser emellertid rimligt, att någon kompensation beredes honom för de med omorganisationen förenade ökade arbetsuppgifterna genom en höjning av det till honom nu utgående arvodet till 7,600 kronor.

I övrigt ifrågasätter departementschefen icke andra förändringar beträffande avlöningsanslaget än sådana, som föranledas av förändringar i fråga om befattningshavares löneklassplacering.

Omkostnader.

Departementschefens förslag innebär en anslagshöjning med 20,000 kronor från 140,000 kronor till 160,000 kronor. Anslagshöjningen belöper på utgifter-

na för bränsle m. m. (5,000 kronor), övriga expenser (3,000 kronor) och förbrukningsmateriel (12,000 kronor).

Utrustning.

Beträffande tandläkarinstitutets behov av anslagsmedel till utrustning har *departementschefen* anfört:

En utbildningsanstalt sådan som tandläkarinstitutet, där patienter behandlas och eleverna skola bibringas färdighet att handha en omfattande teknisk apparatur, måste uppenbarligen förfoga över en modern och fullständig utrustning. Jag har förvissat mig om att tandläkarinstitutets utrustning ej blott är i hög grad föråldrad utan även avgjort otillräcklig redan för nuvarande elevantal. Avsevärda kompletteringar av utrustningen skulle därför vara nödvändiga, även om verksamheten vid institutet icke utvidgades. Kostnaden för dessa kompletteringar av utrustningen har av lärarrådet beräknats till 349,145 kronor. Beloppet är betydande, men den apparatur, det här är fråga om, är synnerligen dyrbar, och nyanskaffningen har under en följd av år blivit i hög grad eftersatt. Om den av mig förordade ökade intagningen av elever vid institutet genomföres, ställas än större krav på ny utrustning. Kostnaden för anskaffning och installation av den apparatur och tekniska utrustning i övrigt, som erfordras för de nya arbetsplatser, vilka måste inrättas vid institutet i samband med ökningen av elevantalet, har av lärarrådet beräknats till 583,670 kronor. Totalkostnaden för modernisering och nyanskaffning av apparatur och instrument ävensom därmed sammanhängande installationsarbeten har sålunda på basis av 1941 års priser beräknats till 932,815 kronor. Det är självfallet, att kostnader av här ifrågavarande storleksordning, särskilt under rådande statsfinansiella förhållanden, äro ägnade att ingiva betänkligheter. Om en tillfredsställande tandläkarutbildning, avsedd icke minst att tillgodose folk-tandvårdens behov, skall kunna ernås, är det emellertid nödvändigt, att tandläkarinstitutet i samband med omorganisationen erhåller utrustning ej blott för nya arbetsplatser utan även i erforderlig omfattning moderniserad sådan för befintliga arbetsplatser. Erinras må emellertid, att en viss komplettering av utrustningen vid institutet har möjliggjorts därigenom, att Kungl. Maj:t den 23 oktober 1942 ur det å tilläggsstat II för budgetåret 1941/42 uppförda reservationsanslaget till inköp i utlandet av litteratur och instrument m. m. för tekniskt och vetenskapligt bruk tilldelat institutet ett belopp av sammanlagt 53,000 kronor. I detta sammanhang vill jag framhålla, att de utgifter, som omorganisationen medför, torde komma att i icke ringa grad kompenseras genom en ökning av statens inkomster från institutet. Lärarrådet har sålunda beräknat, att dessa inkomster efter omorganisationens genomförande — vid oförändrade elevavgifter men med något ökade patientavgifter — komma att stiga med omkring 100,000 kronor.

Jag anser det icke erforderligt, att Kungl. Maj:t nu av riksdagen äskar hela det belopp, som lärarrådet funnit behövt för utökning och modernisering av utrustningen vid tandläkarinstitutet. Det torde nämligen vara möjligt att gå fram i etapper och efter hand komplettera materielen. Då leverans av beställd utrustning torde taga avsevärd tid i anspråk och då utrustningen vidare måste i viss utsträckning finnas tillgänglig vid utförandet av de för institutets utvidgning erforderliga byggnadsarbetena — vartill jag i det följande återkommer — är det nödvändigt, att anslag för anskaff-

ningen anvisas redan för budgetåret 1943/44. För nästa budgetår bör det emellertid vara tillfyllest, att anslag anvisas för inemot en tredjedel av de beräknade kostnaderna eller med 300,000 kronor. Av praktiska skäl anser jag, att det bör få ankomma på lärarrådet att med detta anslag tillgodose de ändamål, som visa sig mest trängande, utan att visst belopp av anslaget är bundet för anskaffning av nya arbetsplatser och visst belopp för modernisering av apparaturen. Det torde vidare ställa sig ekonomiskt förmånligare, om all eller huvuddelen av den utrustning, som kräves för institutets vidkommande, kan på en gång kontrakteras. Därest riksdagen icke har något att invända häremot, torde Kungl. Maj:t därför få bemyndiga lärarrådet att inom en kostnadsram av högst 930,000 kronor träffa avtal om leverans av utrustning till institutet, att likvideras med högst 300,000 kronor budgetåret 1943/44, med minst samma belopp budgetåret 1944/45 och i övrigt påföljande budgetår.

Utskottet.

I likhet med departementschefen tillstyrker utskottet, att de tre ordinarie lärarbefattningarna i lönegraden A 24 vid tandläkarinstitutet från och med den 1 juli 1943 ombildas till professorer i lönegraden A 30, i samband varmed det med de nuvarande befattningarna förenade lönetillägget av 1,620 kronor för år torde böra upphöra att utgå. Till följd av att genom lönetilläggets slopande två av innehavarna av ifrågavarande befattningar komma att få vidkännas en löneminskning (vid nuvarande indexläge omkring 300 kronor) har utskottet icke något att erinra mot departementschefens förslag att dessa befattningshavare tillerkännas personlig lönefyllnad, att utgå enligt av departementschefen angivna grunder. På av departementschefen anförda skäl har utskottet icke velat motsätta sig att ifrågavarande professorer medgivas rätt att, om de så önska, inom institutet utöva privatpraktik i enlighet med lärarrådets förslag. Såsom departementschefen framhållit bör härvid vederbörande lärare lämna ersättning efter institutets självkostnadspris för biträdes hjälp, som kan komma att av institutet ställas till förfogande för privatpraktiken, liksom för förbrukningsmaterial, som kan komma till användning i densamma.

Utskottet biträder jämväl departementschefens förslag om att laboratorn på röntgenlaboratoriet, vilken i likhet med de ordinarie lärarna intager ställning såsom avdelningschef, erhåller en höjning av det till honom nu utgående arvodet till 7,600 kronor.

Då de av departementschefen verkställda beräkningarna av avlöningsanslagets storlek för nästa budgetår icke givit utskottet anledning till erinran, tillstyrker utskottet att nämnda anslag uppföres med ett belopp av 253,500 kronor.

Utskottet biträder jämväl departementschefens förslag om uppförande av omkostnadsanslaget för nästa budgetår med ett belopp av 160,000 kronor.

Den verkställda utredningen har givit vid handen att tandläkarinstitutets nuvarande utrustning ej blott är i hög grad föråldrad utan även otillräcklig redan för nuvarande elevantal. För nyanskaffning och modernisering av utrustningen beräknas — på basis av 1941 års priser — ett totalbelopp av

932,815 kronor erforderligt. Departementschefen har emellertid ansett det möjligt att härvidlag framgå etappvis och efter hand komplettera materielen. För nästa budgetår har departementschefen ansett det vara tillfyllest, att anslag anvisades för inemot en tredjedel av de beräknade kostnaderna eller med 300,000 kronor. Då det emellertid komme att ställa sig ekonomiskt förmånligare om all eller huvuddelen av utrustningen kunde kontrakteras på en gång, har departementschefen ifrågasatt att Kungl. Maj:t skulle få bemyndiga lärarrådet att inom en kostnadsram av högst 930,000 kronor träffa avtal om leverans av ifrågavarande utrustning, att likvideras med högst 300,000 kronor budgetåret 1943/44, med minst samma belopp budgetåret 1944/45 och i övrigt påföljande år. Utskottet tillstyrker, att ett anslag av 300,000 kronor anvisas för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1943/44, och har icke funnit anledning till erinran mot att avtal träffas om leverans av utrustning till institutet på sätt departementschefen ifrågasatt och inom den av departementschefen angivna kostnadsramen.

IV. Tandläkarinstitutets lokalfråga m. m.

Beträffande institutets lokalfråga anför *departementschefen*:

Tandläkarinstitutet är inrymt i östra delen av en staten tillhörig byggnad i kvarteret Grönlandet norra. Byggnaden i övrigt disponeras av medicinal- och fångvårdsstyrelserna med undantag av ett mindre lokalutrymme, som inrymmer telegraf- och telefonstation. Då tandläkarinstitutets av mig förordade utvidgning och modernisering icke kan komma till stånd utan en samtidig utvidgning av dess lokalutrymmen, ha utredningar verkställts rörande den lämpligaste lösningen av lokalfrågan. Utgångspunkten därvid har varit, att en kostsam nybyggnad för tandläkarinstitutet om möjligt borde undvikas.

På basis av ett inom tandläkarinstitutet upprättat lokalprogram har kostnaden för uppförande av en nybyggnad för tandläkarinstitutet av civila byggnadsutredningen approximativt uppskattats till omkring 3,000,000 kronor. Med hänsyn till denna avsevärda kostnad och då en lösning av tandläkarinstitutets lokalfråga genom nybyggnad komme att nödvändiggöra uppskov under ett par år med den av mig förordade utvidgningen och moderniseringen av institutet, anser jag det nödvändigt, att nämnda fråga löses på annat sätt än genom nybyggnad. Härvid synes icke någon annan möjlighet stå till buds än att för institutets räkning taga i anspråk ytterligare utrymmen inom fastigheten Grönlandet norra.

För att inom ovannämnda fastighet tillgodose det för tandläkarinstitutets utvidgning erforderliga lokalbehovet ha framlagts olika förslag. Departementschefen har för egen del förordat ett av byggnadsstyrelsen den 17 december 1942 framlagt byggnadsprogram, vilket kostnadsberäknats till 755,000 kronor. Byggnadsföretaget bör, framhåller departementschefen, bedrivas med största möjliga skyndsamhet, så att arbetena kunna i allt väsentligt vara färdiga till

hösten 1944, då institutet har att emottaga det ökade antal studerande, som i de föregående angivits.

Utskottet.

Såsom av utredningen i förevarande ärende framgår, äro snara åtgärder — icke minst med hänsyn till folktandvårdens behov — erforderliga för en utökning av tandläkarinstitutets kapacitet och utbyggnad av dess organisation och verksamhet. Med hänsyn härtill måste även institutets lokalfråga vinna en lösning, så att institutet redan hösten 1944 kan emottaga det i det föregående angivna ökade antalet studerande. Det av departementschefen nu framlagda förslaget för beredande åt institutet av ökat lokalutrymme har syntts utskottet innebära en godtagbar lösning och utskottet tillstyrker därför bifall till detsamma. I enlighet med departementschefens förslag förordar utskottet att för ändamålet anvisas för nästa budgetår ett investeringsanslag av 755,000 kronor.

V. Hemställan.

Under åberopande av vad här ovan anförts får utskottet hemställa, att riksdagen må

1. godkänna följande personalförteckning för tandläkarinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Personalförteckning.

Befattning.	Lönegrad.
-------------	-----------

Tjänstemän å ordinarie stat.

3 professorer	A 30
-------------------------	------

Anm.: Nämnda tre befattningar omfatta vardera ett av följande ämnen: 1) protéslära och tandreglering, 2) tandkirurgi, 3) tandfyllningskonst.

1 sjuksköterska	A 7
1 laboratoriebiträde vid protéslaboratoriet	A 7
1 kassörska	A 7
1 kanslibiträde	A 7
1 reparatör	A 7;

2. godkänna följande avlöningsstat för tandläkarinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 54,500
--	---------------

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	kronor	148,700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	37,300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	13,000
		Summa kronor 253,500;

3. till *Tandläkarinstitutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 253,500 kronor;

4. till *Tandläkarinstitutet*: *Omkostnader* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 160,000 kronor;

5. till *Tandläkarinstitutet*: *Utrustning* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor;

6. till *Om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler m. m.* för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 755,000 kronor.

Stockholm den 4 juni 1943.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Pauli, Torsten Ström, Sven Larsson, Heiding, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Björkman, Ekströmer, Emil Petersson* och *Persson* i Skabersjö; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Prästbol, *Isacsson, Hansson* i Rubbestad, *Holmdahl, Andersson* i Södergård, *Mårtensson, Stazäng, Viklund, Åkerström* och *Barnekow*.